

El llibre reproduïx les imatges dels homes que van ser represaliats pel franquisme per les seves idees de llibertat. EMPORDA

La història d'uns homes valerosos i lluitadors

► Publiquen un llibre on s'explica la funció de l'AFARE, una associació formada per militars que volien recuperar la República

FIGURES | SÒNIA FUENTES

■ L'Associació de Familiars de Represaliats pel franquisme continua treballant per la dignificació de les víctimes i acaba de publicar un nou llibre *Republicans represaliats pel franquisme. La causa contra l'AFARE i altres judicis*, on apareixen una nova llista de noms, persones anònimes que van patir tota mena de tortures i humiliacions a les presons franquistes i als camps de treball. Aida Lorenzo i Esther Llorenç han inclòs, en aquest nou volum, un primer capítol dedicat a l'AFARE, l'Agrupación de Fuerzas Armadas de la República Española, una organització creada per militars republicans i agents de les forces de seguretat de la República. Aquesta associació volia alliberar Espanya de Franco i l'any 1945, quan la situació era molt dura, comptava amb 3.000 afiliats i va arribar a reunir uns 8.000 antics militars o membres de cossos de seguretat republicans, explica Llorenç. L'AFARE estava estructurada en zones o

L'AFARE estava formada per militars republicans i agents de les forces de seguretat que volien alliberar Espanya

regions militars. L'octubre de 1946, la policia franquista comença la desarticulació de l'AFARE a Catalunya. Per a les autores del llibre, la història de l'AFARE és molt interessant perquè el gran públic la desconeix: era una associació formada per gent amb molt de coratge que van tenir el somni de tornar a recuperar la República.

A les comarques gironines, Domingo Ortiz de Zárate del Río va ser un dels lluitadors per restablir la República. Veí de Tortellà va prestar servei com a carrabiner a Camporodó el 1936. A l'entrada de l'exèrcit feixista va ser depurat favorablement. El 1944 va ser acusat d'ajudar set homes armats a passar la frontera i el van expulsar del cos. Llavors li van proposar d'ajudar

Setanta anys des del primer afusellament

► Amb una exposició de fotografia itinerant i una programació d'actes diversa, l'Associació de Familiars de Represaliats pel franquisme vol commemorar una data tràgica, la del primer afusellament a Girona el 8 de març del 1939 i del primer jutjament l'1 de març del mateix any, quan es compliran setanta anys. La intenció de l'organització és fer també un acte d'homenatge a les víctimes al cementiri de Girona, explica la secretària de l'associació, Esther Llorenç. A Girona van ser afusellades 519 persones, entre elles dues dones. Tots van ser jutjats segons les lleis militars franquistes, sense poder defensar-se. Aquesta associació lluita per dignificar totes aquestes víctimes, quelcom que passa per aconseguir l'anul·lació dels seus consells de guerra, un propòsit en el qual continuaran lluitant.

una organització clandestina militar que s'estava constituint a Barcelona, era l'AFARE. El seu nét, que actualment viu a Llança, ha aportat material gràfic per al llibre.

Treball de categoria

Els altres protagonistes són republicans que també van lluitar. Eugeni Roura, de 23 anys i veí del Far d'Empodà, va ser afusellat i el seu pare empresonat. Era d'esquerres i es va enamorar d'una noia del Far, la Teresa. Va marxar voluntari a la guerra per defensar la República. En la seva absència, la Teresa sortia amb un falangista i ella va donar-li les cartes que l'Eugeni li escrivia i que s'han trobat al seu cosell de guerra. Un altre cas colpidor és el de Joan Bartrina. Ell i el seu germà van ser afusellats. La seva dona, el seu fill i la seva germana van passar la frontera. Bartrina ens ha deixat unes cartes colpidores en les quals explica el seu patiment, les seves esperances de tornar a veure la dona i el fill que actualment viu

a Roses.

La història de Ramon Riera Pumarola, veí de Maçanet de Cabrenys i de professió sastre, també és la d'un jove que va veure com les seves idees li costaven la llibertat. Va ser denunciat pel rector del poble d'haver destrossat l'església i va ser condemnat a reclusió perpètua.

Una de les darreres històries que apareixen al llibre és la de Tomàs Valls, de Teià (Maresme). Va estudiar música i tocava en dues orquestres. Era un home feliç, casat i amb fills, però malauradament l'alçament del 18 de juliol de 1936 li va trencar la vida com a moltes altres persones. Va haver d'anar a fer la guerra i va desaparèixer. La seva dona, que tant l'estimava, el va estar esperant durant molts anys, la seva filla encara el busca. Ha deixat un testimoni molt interessant del dia a dia al front, a través de les cartes que escrivia a la seva família. La família d'en Tomàs no ha pogut saber mai on va morir, en quina batalla i on està enterrat.